

Prof. Sergio Belardinelli
Profesor zwyczajny socjologii i procesów kulturowych
Uniwersytet Boloński

**Recenzja w postępowaniu o nadanie tytułu
doktora *honoris causa* nauk społecznych
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
profesorowi Stanisławowi Gryglowi**

Wasza Magnificencjo, Księżę Rektorze,

z wielką przyjemnością i wdzięcznością pragnę wyrazić swoje poparcie dla nadania przez kierowany przez Księdza Profesora Uniwersytet tytułu doktora *honoris causa* nauk społecznych prof. Stanisławowi Gryglowi.

Wieloletnia działalność prof. Grygla dowodzi, że jest on nie tylko jednym z najwyżej cenionych i najważniejszych filozofów na niwie światowej filozofii, przede wszystkim katolickiej, ale też równie wybitnym badaczem zjawisk społecznych. Jego wystąpienia i książki poświęcone rodzinie, religii, nowym wyzwaniom kultury *gender*, sekularyzacji i tożsamości Europy czynią zeń jednego z głównych protagonistów debaty kulturowej ostatnich lat.

Uformowany w szkole Karola Wojtyły, pod którego kierunkiem pisał doktorat z filozofii, obroniony w 1965 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, prof. Grygiel zawsze pozostał wierny kierunkom myślowym swego wielkiego mistrza. Od 1964 do 1980 roku wykładał filozofię w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, a od 1968 do 1980 roku również na krakowskim Papieskim Wydziale Teologicznym.

Odkąd w 1981 roku otrzymał propozycję prowadzenia wykładów z antropologii filozoficznej w Papieskim Instytucie Jana Pawła II, prof. Grygiel stał się jednym z głównych autorów jego kulturowej linii. I tu pragnę przytoczyć słowa, które usłyszałem od późniejszego kardynała Carla Caffarry, pierwszego rektora Instytutu, kiedy i ja otrzymałem zaproszenie, by w nim wykładać: „Panie profesorze, proszę, aby pan, jako socjolog, zajął się tematyką współczesnych problemów

społeczno-kulturalnych, poczynając od kwestii rodziny, mniej więcej tak, jak robi to prof. Grygiel z filozofią”.

Nie będę zagłębiał się w to, jak cenny jest dorobek prof. Stanisława Grygla jako inspiracja dla Instytutu Jana Pawła II, bo pod tym względem dużo wymowniej od słów niżej podpisanego przemawiają książki Profesora i prowadzone przez niego badania. Ograniczę się jedynie do uwagi, że w okresie, kiedy mniej więcej w całym zachodnim świecie nasiliły się ataki na rodzinę i coraz wyraźniej zaczęliśmy dostrzegać pilną potrzebę zajęcia stanowiska w tzw. kwestii antropologicznej, prace prof. Grygla dla większości z nas, profesorów, stanowiły oparcie i zasadniczą inspirację. Kiedy po raz pierwszy przeczytałem dwie z jego książek, *L'uomo visto dalla Vistola* i *Il lavoro e l'amore e altri saggi* (obie wydane przez Edizione Centro Studi per l'Europa Centrale, pierwsza w 1978, a druga w 1983 roku), miałem wyraźne poczucie, że oto mam przed sobą perspektywę antropologiczną, która będzie w stanie – jak mało która – naświetlić najbardziej naglące wyzwania naszych czasów, takie jak kwestia pracy i jej „ludzkiego” sensu, rodzina i miłość małżeńska. To samo można powiedzieć o kolejnej jego książce, *Dolce guida e cara. Saggi antropologici sul femminile* (Ares 1996), będącej serią refleksji nad znaczeniem „kobiecości”, które już wówczas zawierały wiele argumentów krytycznych wobec zjawiska, jakie później miało przybrać miano kultury *gender*. W kontekście tendencji tej kultury, dla której różnica między mężczyzną a kobietą sprowadza się do czysto przypadkowego faktu, zależnego wręcz od indywidualnego wyboru, a w związku z tym poddającego się dowolnemu sterowaniu, prof. Grygiel w swych badaniach zawsze przywoływał ontologię osoby ludzkiej wielkiego mistrza Karola Wojtyły. *Dialogando con Giovanni Paolo II* (Cantagalli 2013) [*Na ścieżkach prawdy. Rozmawiając z Janem Pawłem II*] stanowi z tego punktu widzenia syntezę mającą wielkie znaczenie dla ponownego odkrycia najgłębszego sensu człowieka. Nie przypadkiem anglojęzyczna edycja tej książki zatytułowana jest *Discovering the Human Person in conversation with John Paul II* (Eerdmanns 2014).

Równie istotny jest wkład prof. Grygla w dyskusję o Europie i jej tożsamości, mądrze przez niego powiązanej z Areopagiem (pytanie o prawdę i jej poszukiwanie), z Jerozolimą (prorocza prośba-modlitwa:

Przyjdź! Zstąp!), aż do „pełni czasów”, kiedy to Prawda zamieszkała między nami. Jakże to znaczący sposób złączenia na trwałe losów Europy i Kościoła. Przy tej sposobności warto wspomnieć o książce *Jestem, więc modlę się* (ukazała się w 2012 roku tylko po polsku). Stanowi ona niezwykle sugestywną refleksję wokół fundamentalnych metafizycznych pytań o sens życia, ostro skonfrontowanych ze współczesnym subiektywizmem, który autor uznaje za niezdolny do ogarnięcia ich zasięgu. Ta swoista ontologia egzystencjalna przez to, że jest szczególnie wyczulona na wymiar duchowy i wymiar modlitwy u człowieka, wykracza poza dobrze znaną ontologię egzystencjalną Heideggera.

Niemal wszystkie ważniejsze książki prof. Grygla zostały przetłumaczone na włoski, hiszpański i angielski, co jest znakiem wielkiego międzynarodowego prestiżu, jakim się cieszy. Włosi w sposób szczególnie doceniają ważną działalność prof. Grygla jako animatora kultury. Jak czytamy w jego *curriculum vitae*, Profesor był redaktorem aż siedmiu wydanych w języku włoskim prac zbiorowych, obejmujących teksty autorów z całego świata i poświęconych najważniejszym tematom współczesnej debaty publicznej. W 1981 roku założył Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej przy Fundacji im. Jana Pawła II. Od 2003 roku kieruje prestiżową Katedrą Badawczą im. Karola Wojtyły w Papieskim Instytucie Jana Pawła II dla Studiów nad Małżeństwem i Rodziną.

Jeśli chodzi o dorobek dydaktyczny prof. Grygla, to, jak już wspomniałem, w latach 1964–1980 wykładał w Krakowie filozofię. Od 1981 roku, a więc od chwili założenia Papieskiego Instytutu Jana Pawła II dla Studiów nad Małżeństwem i Rodziną, wykłada w nim antropologię filozoficzną. Bogate jest też jego doświadczenie jako profesora wizytującego w rozmaitych zagranicznych instytucjach akademickich – przez ponad 20 lat wykładał w Waszyngtonie (USA), w amerykańskiej filii Instytutu Jana Pawła II. Od 1992 do 1997 roku nauczał antropologii filozoficznej w Papieskim Instytucie Jana Pawła II w Lugano, a w latach 1990–1993 filozofii człowieka na Pontificio Ateneo Santa Croce w Rzymie. Ponadto na całym świecie wygłosił niezliczoną liczbę konferencji i odczytów.

O międzynarodowym prestiżu, jakim cieszy się prof. Stanisław Grygiel, świadczy jego członkostwo w różnych akademiach naukowych,

a także przyznane mu nagrody i wyróżnienia. Profesor Grygiel jest członkiem Europejskiej Akademii Nauk i Sztuk, Vienna–Salzburg (Austria), Akademii Filozoficznej w Argentynie i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. W 1976 roku został uhonorowany nagrodą im. Reinholda Schneidera i Maksymiliana Kolbego. Za książkę *Discovering the Human Person in conversation with John Paul II* otrzymał wyróżnienie Towarzystwa Wydawców Katolickich Stanów Zjednoczonych i Kanady. Jest też laureatem nagrody głównej Złoty Feniks 2017 oraz przyznanego w 2017 roku tytułu „Mecenasa Kultury Regionu Suchej Beskidzkiej”. Uhonorowany prestiżowymi odznaczeniami: polskim Złotym Krzyżem Zasługi (1974), tytułem Kawalera Krzyża św. Grzegorza (Watykan 2008) i Wielkim Krzyżem Zasługi Kawalerów Maltańskich z Gwiazdą (Rzym 2014).

Szeroko zakrojona działalność dydaktyczna, kulturalna i naukowa prof. Stanisława Grygla, wyróżniająca go interdyscyplinarne podejście, zakorzenienie w trwałej perspektywie antropologicznej z całą pewnością przyczyniły się do wypracowania szczególnie wnikliwego spojrzenia na losy Europy i współczesnych zsekularyzowanych społeczeństw, ich problemy społeczne, polityczne i religijne, w opisie których Profesor nigdy nie traci z pola widzenia ich złożoności i fundamentalnie antropologicznego wymiaru. Filozoficznej przenikliwości jego analiz towarzyszy zawsze wielka wrażliwość socjologiczna, dzięki której dostrzega on naturę i przyczyny problemów, ale też kryjące się za nimi możliwości bardziej „ludzkiego” życia i społeczeństwa.

Mając wszystko to na względzie, wyrażam pełne poparcie dla nadania przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego prof. Stanisławowi Grygłowi tytułu doktora *honoris causa* nauk społecznych.

Bolonia, 25 lutego 2020 r.

Tłumaczyła Anna Soroka-Kulma